

ჩინეთსა და რუსეთს შორის ურთიერთობებს მდიდარი, მაგრამ ამავე დროს უკიდურესად რთული ისტორია გააჩნია. სხვადასხვა ეტაპებზე ორ ქვეყანს შორის მჭიდრო კავშირებს, ენაცვლებოდა ორმხრივი ურთიერთობების გაუარესება.

მე-20 საუკუნემდე ჩინეთსა და რუსეთს შორის კონტაქტები საკმაოდ მწირი იყო.

ამ პერიოდიდან აქტიურდება მათ შორის თანამშრომლობა.

1949 წლიდან, მას შემდეგ რაც მათ ბედუნის კომუნისტური ხელისუფლება მოვიდა ჩინეთის სათავეში და დაარსდა ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკა, პეკინის საგარეო პოლიტიკის უმთავრესი პრიორიტეტი იყო მაქსიმალური სიახლოვე საბჭოთა კავშირთან. გასული საუკუნის 50-იანი წლებში ორივე სოციალური ბანაკი ძალიან ახლოს იყო, ერთობლივი სტრატეგიული კავშირის ჩამოსაყალიბებლად, მაგრამ 60-იან წლებში საბჭოთა კავშირსა და ჩინეთის სახალხო რესპუბლიკას შორის ურთიერთობები საგრძნობლად გაუარესდა და ომის პირამდეც კი მივიდა. 1969 წლის მარტში სადაო კუნძულ დამანსკზე მოხდა შეიარაღებული დაპირისპირება, რის შემდეგაც ოფიციალურმა პეკინმა ქვეყანაში საომარი მდგომარეობა გამოაცხადა, მაგრამ მოლაპარაკებების შედეგად, ორივე ქვეყნის უმაღლესი ხელისუფლების წარმომადგენლები შეთანხმდნენ საზღვრების გადახედვაზე. 1991 წელს საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ კუნძული საბოლოოდ ჩინეთის იურისდიქციის ქვეშ გადავიდა.

1978 წლიდან ჩინეთის გახსნილობისა და რეფორმების პოლიტიკის დაწყების შემდეგ, პეკინსა და მოსკოვს საკმაოდ ფრთხილი ურთიერთობები გააჩნდათ, ხოლო საბჭოთა კავშირის დაშლისა და რუსეთის ფედერაციის ჩამოყალიბების შემდეგ ორ ქვეყანას შორის იწყება თანამშრომლობის ახალი ეტაპი, რაც ორმხრივ და მრავალხრივ ფორმატში ურთიერთსასარგებლო და სტრატეგიულ-პარტნიორულ კავშირებში გადაიზარდა.

ჩინეთი და რუსეთი საერთაშორისო არენაზე თითქმის ნებისმიერ საკითხში თანხვედრ პოზიციებს აფიქსირებდნენ (მათი ხედვები იყოფა საქართველოსთან დაკავშირებით. პეკინი მხარს უჭერს საქართველოს ტერიტორიულ მთლიანობას).

თუ ადრე, რუსეთისთვის ჩინეთი უპირველეს ყოვლისა მნიშვნელოვან ეკონომიკურ პარტნიორად

განიხილებოდა, უკანასკნელ წლებში გამოიკვეთა ორ დედაქალაქს შორის საერთაშორისო არენაზე აქტიური კონსოლიდირების და ამ გზით მნიშვნელოვანი გავლენის მოპოვების მცდელობა.

ეს, ბუნებრივია, მათ შორის ურთიერთობების ტრანსფორმაციაზე და უპრეცედენტო აღმავლობაზე მეტყველებს.

ნიმანდობლივია, რომ ჩინეთი და რუსეთის გაეროს უშიშროების საბჭოს მუდმივმოქმედი წევრები არიან.

2001 წელს მოსკოვში მხარეებს შორის ხელი მოეწერა შეთანხმებას ორ ქვეყანას შორის კეთილ-მეზობლური, მეგობრული და ურთიერთსასარგებლო თანამშრომლობის შესახებ, რაც წარმოადგენს სამართლებრივ ფუნდამენტს ჩინეთსა და რუსეთს შორის სანდო, პარტნიორული და სტრატეგიული კავშირების ჩამოყალიბებისთვის.

გარდა ამისა, პოლიტიკური კონტაქტების გასამყარებლად, არანაკლებ აღსანიშნავი ფაქტი გახლავთ პეკინისა და მოსკოვის ინიციატივით, იმავე 2001 წელს შანხაის თანამშრომლობის ორგანიზაციის შექმნა. მის შემადგენლობაში აგრეთვე შევიდნენ ცენტრალური აზიის ქვეყნები (ყაზახეთი, უზბეკეთი, ყირგიზეთი, ტაჯიკეთი), თურქმენეთის გარდა.

ამასთან, ურთიერთქმედება ცენტრალურ აზიის რეგიონის უსაფრთხოების საკითხებზე, რომელიც განლაგებულია ჩინეთისა და რუსეთის უმნიშვნელოვანესი ეკონომიკური და სამხედრო ობიექტების მახლობლად, წარმოადგენს პეკინსა და მოსკოვს შორის თანამშრომლობის ცალკე სფეროს.

აღსანიშნავია, რომ პოსტსაბჭოთა პერიოდიდან მოყოლებული პეკინსა და მოსკოვს შორის ხელი მოეწერა 200-ზე მეტ სამთავრობათაშორისო და უწყებათაშორისო შეთანხმებას.

ჩინეთ-რუსეთის სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობები უკვე გამოვიდა საერთაშორისო ფინანსური კრიზისის ნეგატიური გავლენიდან და წარმატებით ვითარდება. კერძოდ, 2012 წლის მონაცემებით, ორმხრივი სავაჭრო ეკონომიკური ბრუნვის მოცულობამ გადაჭარბა 86 მილიარდ აშშ დოლარს.

ჩინეთ-რუსეთის ორმხრივი ენერგეტიკული თანამშრომლობის კონტექსტში, რუსეთი ფლობს რუსურსულ უპირატესობას, ხოლო ჩინეთი ტექნიკურ, ფულად და საბაზრო უპირატესობას ერთდროულად. ამ ტიპის თანამშრომლობას ორივე მხარისთვის სარ-

გებელი მოაქვს.

2010-2011 წლებში ორ ქვეყანას შორის გაფორმდა მთელი რიგი ხელშეკრულებები, ენერგორესურსების (ნავთობი, ბუნებრივი აირი, ნახშირი), ელექტროენერგეტიკის, ბირთვული ენერგიის, ეკონომიკის, ტექნიკის, ჰუმანიტარული გაცვლების, კულტურის და სხვა სფეროებში. დასრულდა ნავთობსადენის „სკოვოროდინო-დაცინი“-ს მშენებლობა. გარდა ამისა, მხარეებს შორის განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა ჩინეთის ჩრდილო-აღმოსავლეთ რაიონებსა და რუსეთის შორეული აღმოსავლეთისა და აღმოსავლეთ ციმბირს შორის თანამშრომლობას. შეთანხმდნენ, რომ შემდგომშიც განავითარებენ ინფრასტრუქტურის მშენებლობას საზღვრისპირა რაიონებში.

სავაჭრო-ეკონომიკური თანამშრომლობის დღევანდელი ტემპების შენარჩუნების შემთხვევაში ნავარაუდევია, 2015 წლისთვის ორ ქვეყანას შორის სავაჭრო-ეკონომიკური ბრუნვის მოცულობის ზრდა 100, ხოლო 2020 წლისთვის 200 მილიარდ აშშ დოლარამდე.

ჩინეთის ეკონომიკის განვითარება დღევანდელი სიტუაციიდან გამომდინარე პირდაპირ კავშირშია ჩინეთის მხარდ მოთხოვნასთან რუსულ ნავთობზე, ქვანახშირზე, რკინის მადანზე, ფერად და შავ ლითონებსა და ქიმიურ პროდუქტებზე, რაც, თავის მხრივ, კარგ წინაპირობას ქმნის რუსეთის საწარმოების განვითარებისთვის. ამავე დროს, საუბარი იმაზე, რომ ჩინეთის ეკონომიკის მომავალი რუსეთის ნავთობზე და გაზზეა დამოკიდებული რბილად რომ ვთქვათ გადაჭარბებულია, რადგან პეკინი ცდილობს დივერსიფიკაცია გაუკეთოს ნავთობისა და გაზის საკუთარ შესყიდვებს. ისინი ენერგომატარებლებს, ასევე ყიდულობენ ყაზახეთისგან, კანადისგან, ინდონეზიისგან და საუდის არაბეთისგანაც. რუსეთს ერთგვაროვანი ეკონომიკური ბერკეტი ჩინეთზე არ გააჩნია.

გარდა ამისა, პეკინი და მოსკოვი დიდ მნიშვნელობას ანიჭებ, მაღალ ტექნოლოგიურ, ინოვაციურ, სამეცნიერო-ტექნიკურ, ტრანსპორტის, ჰუმანიტარულ და განათლების სფეროებში ორმხრივი თანამშრომლობის გაღრმავებას.

მხარეებს შორის პოლიტიკური და ეკონომიკური ურთიერთობების მუდმივი სტიმულირების მთავარი მიზანია მრავალპოლარული მსოფლიო წესრიგის დამყარება. ჩინეთისა და რუსეთის ინტერესებში შედის, დანარჩენ მსოფლიოში ამერიკისა და „ნატო“-ს გავლენის წინააღმდეგ შესაბამისი პრაქტიკული ნაბიჯების გადადგმა.

„ჩინეთთან ურთიერთობების განვითარება რუსული დიპლომატიის პრიორიტეტული მიმართულებაა, რაც არასდროს შეიცვლება. რუსეთისა და ჩინეთის მე-

გობრობა წარმოადგენს იმ ფაქტორს, რაც ყველაზე მეტ გავლენას ახდენს თანამედროვე მსოფლიოზე“ - სერგეი ლავროვი, რუსეთის ფედერაციის საგარეო საქმეთა მინისტრი. ამგვარი პათოსის განცხადებებს ხშირად აკეთებენ რუსეთის უმაღლესი ხელისუფლების წარმომადგენლები.

თავის მხრივ, ოფიციალური პეკინი დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს მოსკოვთან სტრატეგიულ-პარტნიორული ურთიერთობების გაღრმავებას, ჩინეთში რუსეთთან დაახლოების პოლიტიკას, ხშირ შემთხვევაში განიხილავენ მათი რეგიონალური და გლობალური პოზიციების გამყარების ერთ-ერთ პირობად.

“არ არსებობენ მუდმივი მეგობრები, არსებობს მუდმივი ინტერესები“ უინსტონ ჩერჩილის ეს ცნობილი გამონათქვამი მიესადაგება ჩინეთ-რუსეთის ურთიერთობებს.

დღევანდელი რეალობიდან გამომდინარე პეკინს და მოსკოვს საერთო ინტერესები გააჩნიათ, მაგრამ არ დაგვავიწყდეს, რომ ჩინეთის გახსნილობისა და რეფორმების პოლიტიკის შედეგად, ეს უძველესი ცივილიზაციის სახელმწიფო, რუსეთისგან განსხვავებით სწრაფად ვითარდება და სულ უფრო და უფრო ძლიერდება მისი გავლენა საერთაშორისო ასპარეზზე.

ჩინეთი მიზანმიმართულად ახორციელებს რეფორმებს ყველა მიმართულებით, მათ შორის სამხედრო სფეროშიც. გრძელვადიანი პროგრამა ჩინეთის შეიარაღებული ძალების მშენებლობისა სამ ეტაპად იყოფა.

პირველი ეტაპი. 2000 წლისთვის ჩინეთის არმიას უნდა შეეძლო ჩინეთის ძირეული ინტერესებისა დაცვა, მათ შორის დაბალი და საშუალო ინტენსივობის ლოკალური ბრძოლების წარმატებით წარმოება ქვეყნის საზღვრების მთელ პერიმეტრზე (ამერიკისა და დასავლეთის სამხედრო ექსპერტები ადასტურებენ, რომ ეს გეგმა შესრულებულია)

მეორე ეტაპი. 2010 წლისთვის ჩინეთის სახალხო გამათავისუფლებელ არმიას უნდა შეეძლოდა საჭიროების შემთხვევაში სტრატეგიული საზღვრებისა გარანტირებული გაფართოება. (არაოფიციალურ დონეზე ჩინეთის მთავრობის წარმომადგენლები ადასტურებენ, რომ ეს გეგმაც შესრულებულია).

მესამე ეტაპი. 2050 წლისთვის სამხედრო ძალებს უნდა შეეძლოთ გამარჯვების მოპოვება ნებისმიერი მასშტაბისა და ნებისმიერი ხანგრძლივობის შეიარაღებულ დაპირისპირებებში.

მიუხედავად იმისა, რომ ზემოაღნიშნულ კონცეფციაში არ არის დაკონკრეტებული, საჭიროების შემთხვევაში, თუ რა მიმართულებით გააფართოვებს ჩინეთი სტრატეგიულ საზღვრებს, შეგვიძლია ლო-

გიკურად ვივარაუდოთ, რომ ეს სწორედ რუსეთის ფედერაციას ემუქრება, უფრო კონკრეტულად კი მის აღმოსავლეთ რეგიონებს, რომლებიც ესაზღვრებიან ჩინეთს.

აღმოსავლეთ ციმბირსა და შორეულ აღმოსავლეთს დიდი ტერიტორიები და ბუნებრივი რესურსები გააჩნია, საკმაოდ მცირე და ისიც სწრაფად კლებადი მოსახლეობით.

„ჩინეთი არ წარმოადგენს საფრთხეს რუსეთის უსაფრთხოებისთვის... ჭორები იმის თაობაზე, რომ თითქოსდა ჩინეთის მრავალმილიონიანი არმია ერთ მშვენიერ დღეს დაიკავებს ჩვენი შორეული აღმოსავლეთის ტერიტორიების ნაწილს, გადაჭარბებულია...“, – ეს განცხადება რუსეთის ყოფილმა პრემიერ-მინისტრმა (ახლანდელმა პრეზიდენტმა) 2010 წლის 6 სექტემბერს სოჭში გამართულ ერთ-ერთ პრეს-კონფერენციაზე გააკეთა. მისი თქმით, რუსეთს არ უნდა ეშინოდეს ჩინეთის, რადგანაც ჩინეთს არ გააჩნია საკმარისი რესურსები შორეულ აღმოსავლეთში იმიგრაციის დასაწყებად („ჟენმინ ჟიბაო“-ს ვებ-გვერდი - ჰტტპ:პეოპლე.კომ.ცნ 2010 წლის სექტემბერი).

შექების ღირსია ბატონი პუტინის ოპტიმიზმი, მაგრამ ალბათ ზედმეტად ოპტიმისტურად ყოფნა, ჩინეთთან მიმართებაში რუსეთის ფედერაციის არც ერთ პრეზიდენტს მოუტანს სარგებელს.

ფაქტია, რომ ორ ქვეყანას შორის ორმხრივი და მრავალმხრივი ურთიერთობები დინამიურად ვითარდება, მაგრამ აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ჩინეთი რუსეთს თვითგანვითარების მხოლოდ და მხოლოდ ერთ-ერთ ბერკეტად განიხილავს.

მართალია, ორმხრივი სავაჭრო ეკონომიკური ბრუნვის მოცულობა მხარეებს შორის ყოველწლიურად იზრდება (როგორც აღინიშნა 2012 წელს 86 მილიარდ აშშ დოლარს გადააჭარბა), მაგრამ მაგალითად სამხრეთ კორეასთან იგივე მაჩვენებელმა უკვე 300 მილიარდი აშშ დოლარი შეადგინა. პეკინის უმთავრესი სავაჭრო პარტნიორია შეერთებული შტატები, იაპონია და გერმანია. რუსეთს ჩინეთის ტვირთბრუნვების საერთო მოცულობის მხოლოდ ორი პროცენტი უკავია.

როგორც სტატიის დასაწყისშია აღნიშნული,

ისტორიულად სხვადასხვა ეტაპებზე, ორ ქვეყანას შორის მჭიდრო კავშირებს, ენაცვლებოდა ორმხრივი ურთიერთობების გაუარესება. დღევანდელი რეალობიდან გამომდინარე, ჩინეთი გამოდის რუსეთის უმცროსი ძმის კომპლექსიდან, უახლოეს მომავალში სავსებით შესაძლებელია პეკინმა იქით უკარნახოს მოსკოვს თამაშის წესები, მეორე საკითხია, როგორ მიიღებს ან შეეგუება თუ არა ამას რუსეთი.

როდესაც დიდ დათვს სძინავს, დრაკონი იღვიძებს.

ლიტერატურა

1. Алексей Маслов, заведующий отделением востоковедения Высшей школы экономики: «Россия для Китая лишь один из рычагов развития», გაზეთი “პრავედა” იანვარი, 2013.
2. Юрий Уфимцев, ექსპერტი - «Россия и Китай расширяют отношения», «Конкурент.Ru» იანვარი, 2013.
3. 2011 და 2012 წლებში ჩინეთის კომერციის სამინისტროს მიერ გამოქვეყნებული ოფიციალური მასალები ჩინეთის საგარეო ეკონომიკური ბრუნვის მოცულობისა და მაკროეკონომიკის სფეროში არსებული ვითარების შესახებ. ჩინეთის სამთავრობო გაზეთის “ჟენმინ ჟიბაო“-ს ვებ-გვერდი - <http://people.com.cn> 2011-2012 წწ.
4. გაზეთი “China Daily“, 2012 წლის ნოემბერი, პეკინი.
5. “ჟენმინ ჟიბაო“-ს ვებ-გვერდი - <http://people.com.cn> 2010 წლის აგვისტო.

SUMMARY

Recent year's relations between China and Russia has moved to a qualitatively higher level. Contacts between Beijing and Moscow feel the best period, but will their “brotherhood“ last long? Hard to say, probably not.

Regarding the rapid development of China and growth of its influence at the international arena and also, if we will take into consideration ambitions of Russia, then it is real to clash of their interests.